

«Hvilke områder kan jeg trumfe på?»

UTVIKLING AV FAGLIG IDENTITET HOS ERGOTERAPISTUDENTER

Av Simen Johnsen & Astrid Gramstad

*Simen Johnsen kommer fra Kiberg i Vardø kommune og jobber som ergoterapeut ved UNN Åsgård - Universitetssykehuset Nord-Norge.
E-post: Simen.johnsen1986@gmail.com*

Astrid Gramstad er førsteamanuensis ved bachelorprogrammet i ergoterapi, Institutt for helse- og omsorgsfag ved UiT Norges arktiske universitet.

Sammendrag

Ergoterapeuter som er trygge på sin faglige identitet, er gode ambassadører for faget, men det er forsket lite på utvikling av faglig identitet hos norske ergoterapistudenter. Formålet med denne artikkelen er å utforske hvordan ergoterapistudenter opplever utviklingen av faglig identitet, for å tydeliggjøre hvilke faktorer som fremmer eller hemmer denne utviklingen. Tre ergoterapistudenter i andre studieår deltok i en kvalitativ intervjustudie. Resultatene viser at studentenes forståelse av faget har utviklet seg siden første semester av studiet. Faglig identitet handler både om å forstå hva faget er, og definere hva det ikke er. Det kan være utfordrende å forklare ergoterapi til andre, men samarbeid med praksisveileder påvirker utvikling av faglig identitet. Gruppearbeid i studiet kan gå på bekostning av individuell faglig utforskning, samtidig som samarbeid i grupper anerkjennes som en viktig kilde til refleksjon og ny læring.

Nøkkelord: Ergoterapi, ergoterapifaglig identitet, kompetansetrekanten, profesjonsidentitet og profesjonell identitet, ergoterapistudenter

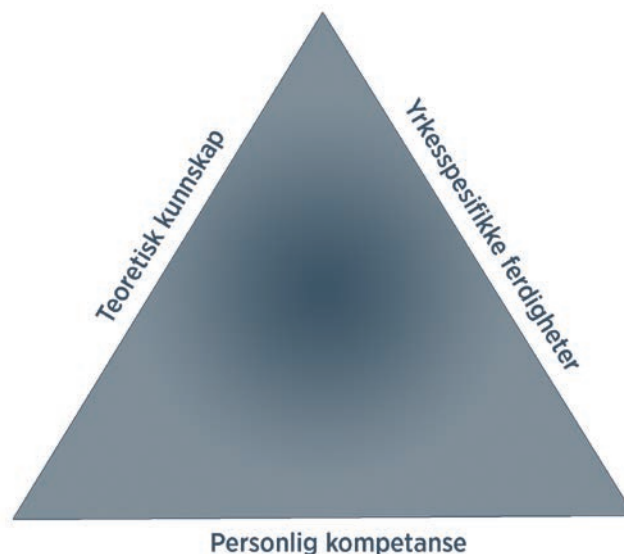
Det er ingen interessekonflikter tilknyttet dette manuskriptet.

Innledning

Curtin, Molineux og Mellson (2010) beskriver hvordan én av utfordringene for ergoterapeuter kan være å definere sin faglige identitet som ulik fra andre helsefaglige profesjoner. Gramstad og Nilsens (2016) artikkel viser at flere kommuneergoterapeuter strever med å kommunisere sin kompetanse.

Førsteforfatter er nyutdannet ergoterapeut og har erfart at både ergoterapeuter og ergoterapeutstudenter kan ha vansker med å definere og forklare sin faglige identitet og rolle. En konsekvens av en utydelig fagidentitet kan være en opplevelse av å være faglig undervurdert (Turner & Knight 2015) og er også assosiert med lavere jobbtilfredshet og høy stressfølelse (Edwards & Dirette 2010). For studenter kan det gjøre at troen deres på studievalg svekkes, og i verste fall at de avbryter studiet. Dersom studentene etter endt utdanning trår inn i tilværelsen som utøvende ergoterapeuter, kan en utydelig faglig identitet skape usikkerhet omkring hva som forventes av ergoterapeuten i et tverrfaglig samarbeid med andre helsefaglige profesjoner. Det kan også påvirke måten andre yrkesgrupper oppfatter ergoterapeutens rolle på, og hvordan ergoterapeuten veileder framtidige studenter. Når flere utøvende ergoterapeuter sliter med å definere sin faglige identitet og kommunisere sin kompetanse, undrer vi oss over hvordan utvikling av faglig identitet oppleves for ergoterapistudenter. Vi fant ingen nasjonale studier som undersøker dette, men Ashby og kollegaer (2016) fant at praksisperiodene spiller en større rolle enn campusundervisning når det gjelder utvikling av profesjonell identitet. Det er likevel behov for mer forskning på dette området.

Faglig identitet er et sentralt begrep i de fleste utdanninger. Med henvisning til Ikiugo og Rosso beskriver Nymo (2015:66) at faglig identitet «er knyttet til en persons kompetanse innen et fagområde, og til at personen utfører oppgaver på en måte som viser ham selv og andre hvilken fagperson han er». Kompetanse kan forstås i sammenheng med *kompetansetrekanten*, som viser hvordan en samlet profesjonell kompetanse består av tre elementer: *teoretisk kunnskap*, *yrkesspesifikke ferdigheter* og *personlig kompetanse* (Skau 2011). Et eksempel på teoretisk kunnskap kan være samspillet mellom vilje, vane og utførelseskapasitet, som Kielhofner peker på. Profesjonsspesifikke ferdigheter kan være å bruke ergoterapeutiske kartleggingsverktøy, eksempelvis aktivitetsanalyse. Personlig kompetanse beskrives av Skau (2011:65) som «[...] *evnen til tilstedeværelse,*

Kompetansetrekanten viser hvordan en samlet profesjonell kompetanse består av tre elementer: teoretisk kunnskap, yrkesspesifikke ferdigheter og personlig kompetanse.

interesse for andre mennesker, empati». Det er de erfaringene, verdiene og holdningene som utgjør ergoterapeutens personlige identitet og hvordan denne kommer til uttrykk i arbeidet med mennesker.

Faglig identitet kan sees opp mot begrepene *profesjonsidentitet* og *profesjonell identitet*. Gramstad og Nilsen (2016) bruker disse begrepene med henvisning til Kåre Heggen i artikkelen sin for å diskutere kommuneergoterapeutenes utfordringer med å kommunisere sin kompetanse. Der profesjonsidentitet er en kollektiv faglig identitet, er profesjonell identitet den faglige forståelsen og identiteten hver enkelt ergoterapeut utvikler.

Ergoterapifaglig identitet kommer til uttrykk i yrkesutførelsen, som tydeliggjør tilhørigheten til faget, en samlet profesjonell kompetanse bestående av teoretisk kunnskap, yrkesspesifikke ferdigheter og personlig kompetanse. Fagidentiteten er sammensatt av profesjonsidentitet – en overordnet delt forståelse av faget, og en profesjonell identitet – den enkelte ergoterapeuts forståelse av sin rolle og sine oppgaver.

Formålet med prosjektet var å utforske utviklingen av den ergoterapeutfaglige identiteten hos ergoterapistudenter for å si noe om hvilke faktorer som kan fremme eller hemme denne utviklingen. Studentene er framtidige profesjonsutøvere som med stor sannsynlighet skal samarbeide tverrfaglig med andre helsefaglige profesjoner. Det er på utdanningen at den faglige identiteten først begynner å ta form, og det studentene opplever her, vil være

førende for utviklingen av deres fagidentitet i både positiv og kanskje negativ forstand. Problemstillingen for prosjektet er: *Hvordan opplever ergoterapistudenter utviklingen av sin faglige identitet?*

Ut fra problemstillingen utarbeidet førsteforfatter følgende forskningsspørsmål: Hvilke faktorer fremmer eller hemmer utviklingen av faglig identitet? Hvordan har opplevelsen av faglig identitet utviklet seg hos studentene siden starten av studiet? Og hvordan opplevde ergoterapistudentene sin faglige identitet i relasjon til andre helsefaglige utdanninger?

Metode

For å få kunnskap om ergoterapistudenters opplevelse av utvikling av faglig identitet var det hensiktsmessig med individuelle intervjuer av ergoterapistudenter i sitt andre studieår. Andreårsstudenter er fortsatt i en faglig utvikling, samtidig som de i større grad har begynt å utvikle en faglig identitet. Alle studentene ble rekruttert fra samme utdanning og kull.

Deltakerne ble rekruttert fra en ergoterapeututdanning som bruker problembasert læring (PBL) aktivt i utviklingen av studieopplegg og som pedagogisk plattform. I det første studieåret gjennomgår studentene blant annet ergoterapiteori, fysiologi, anatomi, barns helse, aktivitet og deltakelse, og de gjennomfører en syv ukers praksisperiode. I det andre studieåret fordyper studentene seg i helse, aktivitet og deltakelse i ungdomstid, voksenliv og alderdom, samt gjennomfører en praksisperiode. Kreativt verksted er et pedagogisk opplegg for studentene tidlig i det andre studieåret. Her lærer studentene å anvende kreative uttrykksformer gjennom studentledede grupper (Jentoft og Mathisen, 2015).

Førsteforfatter utarbeidet et informasjonsskriv med mål og hensikt med prosjektet, samt at deltakelse var basert på frivillig og informert samtykke, at deltakerne kunne trekke tilbake sitt samtykke om de måtte ønske, uten å oppgi noen grunn, og uten at det ville få noen konsekvenser for dem. Mal til informasjonsskriv fra REK ble brukt (2019). Førsteforfatter informerte om prosjektet og distribuerte informasjonsskriv til potensielle deltakere i forkant av en av kullets obligatoriske undervisningsøkter. Av et kull på 23 studenter samtykket tre studenter muntlig til deltakelse. To av deltakerne hadde ergoterapi som førstevalg da de søkte om opptak, og én hadde annen høyere utdanning fra før av. Forskningsspørsmålene ble brukt som utgangspunkt for å lage intervjuguiden. Hensikten med intervjuene var

å løfte fram deltakernes opplevelser og erfaringer knyttet til fagidentitet, og se disse i lys av teoretiske perspektiv om ergoterapifaglig identitet.

Førsteforfatter planla og gjennomførte alle intervjuene samt tok notater underveis. Intervjuene ble ikke tatt opp på lydbånd, men førsteforfatter renskrev notatene umiddelbart i etterkant. Det ble avklart med Norsk senter for forskningsdata (NSD) at prosjektet ikke var meldepliktig til NSD fordi det ikke ble samlet inn personopplysninger. Redaksjonen i Ergoterapeuten har fått innsyn i denne korrespondansen.

Studien har svakheter som gjør at resultatene ikke kan generaliseres. Deltagerne i studien er rekruttert fra samme utdanning og samme kull, og vi kan derfor ikke si noe om hvorvidt deres erfaringer er særlig farget av dette. Fremtidige undersøkelser bør bestrebe seg på å rekruttere et mer variert uvalg. Videre er ikke intervjuene tatt opp på lydbånd, noe som har påvirket kvaliteten og etterprøvbareheten til materialet som ligger til grunn for analysen.

ANALYSE

Førsteforfatter gjennomførte en kvalitativ innholdsanalyse der han først gjorde en grov førstegangslesing der målet var å se hva som umiddelbart var slående med deltakernes utsagn, og om det var noen grove fellestrekk i det de sa. Etterpå ble sidene nærlæst for å identifisere de meningsbærende enhetene. Ved å bruke prinsippene for tekstnær koding som beskrevet av Tjora (2012), kom førsteforfatter fram til de overordnede temaene som vil bli presentert i resultatet. Andreforfatter bidro med veiledning og med å stille kritiske spørsmål til temaene som utkrystalliserte seg i løpet av analyseprosessen.

Resultat

Analyseprosessen resulterte i fire hovedtemaer som på ulike vis tematiserer sentrale aspekter ved opplevelse av utvikling av ergoterapistudenters faglige identitet:

- Forståelse av ergoterapi som fag har utviklet seg siden første semester.
- Det kan være utfordrende å forklare hva ergoterapi er.
- Samarbeid med praksisveileder påvirker utvikling av faglig identitet.
- Gruppearbeid kan både hemme og fremme utvikling av faglig identitet.

Vi vil nå utdype hvert av disse temaene.

1) FORSTÅElsen AV ERGOTERAPI SOM FAG HAR UTVIKLET SEG SIDEN FØRSTE SEMESTER

Alle deltakerne opplever at forståelsen deres av ergoterapi som fag har utviklet seg siden de begynte på studiet. Fokuset på meningsfulle aktiviteter synes å være en viktig markør. På spørsmålet om hvilke erfaringer de har med å forklare hva de studerer til andre, svarer en deltaker at det var vanskelig i begynnelsen: «*[V]i driver med hjelpemidler og tilpasning*» pleide deltakeren å si, men halvveis i studiet har personen en bedre idé om hva ergoterapi er. «*Jeg forklarer at vi jobber med å få mennesker i aktivitet igjen, ikke bare som fjellturer og svømming, men daglige aktiviteter. Når du pusser tenner er det en aktivitet.*»

En deltaker trekker fram at fokuset på anatomi i første semester var forvirrende for utviklingen av faglig identitet. En annen deltaker beskriver hvordan vedkommende og andre på studiet hadde utfordringer med å se forskjellen på ergoterapi, fysioterapi og psykologi.

En faktor som bidrar positivt til forståelsen av faget, er de kreative verkstedene studentene blir introdusert for på andreåret av studiet. En deltaker deler sine erfaringer fra verkstedene:

«Jeg som person er verktøy i mitt eget arbeid, dette forstod jeg mer i andreåret, dette er viktig for å forstå hvordan du som ergoterapeut skal jobbe. Det er ikke bare teori, det er greit med erfaringer, men du må også bruke deg selv – du er den som påvirker behandlingen mest.»

Forståelsen av ergoterapi utvikler seg etter hvert som studentene får utforsket ulike perspektiver på aktivitet og tilegnet seg kunnskaper og ferdigheter knyttet til ulike aspekter ved ergoterapifaget, som anatomi, kreative aktiviteter og aktivitetsvitenskap. En forståelse av meningsfull aktivitet utkrystalliserer seg gjennom å nærme seg fenomenet aktivitet fra ulike perspektiv.

2) DET KAN VÆRE UTFORDRENDE Å FORKLARE HVA ERGOTERAPI ER

Deltakerne har til felles at de synes det er utfordrende å skulle forklare hva de studerer til andre. Et aspekt som løftes fram, er hvordan ergoterapi som fag er omfattende, med rom for flere definisjoner. På spørsmålet om hva som gjør det utfordrende å kjenne på trygghet i sin faglige identitet, svarer en deltaker at ergoterapi er så stort og bredt, det er ikke bare en spesifikk ting. En annen deltaker sier at

det kan være utfordrende å få «*det rette inntrykket [av faget]*», at faget er så mye mer enn «*at vi bestiller rullestol og rullator*».

Et gjennomgående tema er at ergoterapeutstudentene opplever at ergoterapi ofte forveksles med fysioterapi blant folk flest. En deltaker sier: «*Det er litt vanskelig. Familie som spør hva [det å studere ergoterapi] innebærer, lurer på om det er noe med fysioterapi.*» Midtveis i studiet, har flere av deltakerne funnet strategier for å forklare sin fagidentitet med særlige faglige markører:

«Vi har fokus på meningsfulle aktiviteter og aktivitetsbasert rehabilitering, ikke bare riktig trening, du trener ved å lage middag, med å hente posten, gå til butikken for å handle, bygge opp kroppens styrke på denne måten. Treningsstudio kan du gå på etterpå.»

En annen deltaker sier at personen ikke bare vil analysere hvordan pasienter beveger seg «*men bli kjent med dem, hvem de er og hva de gjør, hva de ønsker.*»

Å forklare hva ergoterapi er, kan også handle om å forstå hvilken rolle man har i pasientarbeidet. En deltaker har kjent på at rollen delvis kan overtas av andre profesjoner. Ønsket om å kjenne på noe som er særegent for ergoterapi, dukker opp i flere ut-sagn: «*Det kan virke litt diffust av og til – hva er min rolle, og hvilke områder kan jeg trumfe på i forhold til andre helsefaglige utdanninger?*» Deltakeren sier videre: «*[...] det føles som det vi kan mye om, kan andre også mye av*». En uklar rolleforståelse kan få konsekvenser for deltakerens opplevelse av tilhørighet i det tverrfaglige samarbeidet. En deltaker sier: «*Man opplever at dette ikke bare er mitt, da føler man at man forsvinner i det store hele.*»

Ergoterapi er et mangfoldig fag, som på den ene siden gir mange muligheter med tanke på spesialisering, arbeidsarenaer og tilnærming. På den andre siden savnes en tydelig identitetsmarkør. Rullestol, rullator og andre tekniske hjelpemidler kan være en slik identitetsmarkør som er synlig og forståelig for andre, men ergoterapeutstudentene synes dette er for begrensende i forhold til den faglige identiteten og forståelsen som de utvikler.

3) SAMARBEID MED PRAKSISVEILEDER PÅVIRKER UTVIKLINGEN AV FAGLIG IDENTITET

Deltakerne har ulike erfaringer med veileder under første praksisperiode, men de er alle enige om at forholdet til praksisveileder i stor grad påvirker utviklingen av faglig identitet. En veileder som

reflekterer over sin arbeidsmetode, påpekes som svært nyttig. En deltaker sier at det var nyttig med en veileder som forklarte sin tankegang da hun jobbet med pasientene. En annen deltaker opplevde dårlig kommunikasjon og tar delvis skylden for det selv: «*Veilederen kunne mye, men det var vanskelig å kommunisere med ham. Fikk ikke stort læringsutbytte. Jeg visste kanskje ikke hva jeg skulle spørre om.*» Deltakeren opplevde å få bedre kontakt med en nyansatt ergoterapeut på praksisplassen, som involverte deltakeren aktivt i diskusjonen omkring fremgangsmåter i pasientarbeidet, noe som syntes å være lærerikt for deltakeren. Én deltaker sier:

«Veileder hadde god påvirkning, jeg fikk prøve masse og være aktiv. På de områdene følte jeg at jeg ble bedre. Hvis jeg kan sammenligne med andre studenters erfaringer som kanskje fikk gjort mindre [i praksis], fikk jeg litt boltreplass som hjelp veldig i den tidlige fasen.»

Boltreplass kan forstås som rom for å kunne vise seg fram og utvikle seg. Ergoterapistudentene vektlegger betydningen av å kunne prøve seg ut og øve seg for å utvikle sine fagspesifikke ferdigheter under kyndig og oppmerksom veiledning. I tillegg til selve utforskningen har kommunikasjonen med veileder stor betydning ved å begrepsfeste, artikulere og reflektere over ferdighetene i lys av teoretiske perspektiver.

4) GRUPPEARBEID KAN BÅDE FREMME OG HEMME UTVIKLINGEN AV FAGLIG IDENTITET

Deltakerne beskriver gruppearbeid som en nyttig form for læring og refleksjon, samtidig som dette kan gå på bekostning av individuelt arbeid og selvstendighet:

«Vi har for mye gruppearbeid denne høsten og for lite individuelt. Vi skal snart ut i [andre] praksis og da må vi stå på egne ben. Vi er ikke nok forberedt på grunn av stort fokus på gruppearbeid. Man har så mye fokus på gruppefremføringen, man får vist så lite av seg selv. Det kunne vært fint med en egen innlevering, vise hvordan man tenker selv.»

Gruppearbeidet som kilde til erfaringsdeling og felles refleksjon trekkes imidlertid også frem som positivt:

«I basisgruppene diskuterer vi spørsmål, prater om caser, hva vi vil gjøre. Her er det fint å høre andres erfaringer fra praksis, skape debatt rundt disse. Da føler jeg at jeg lærer. Det styrker identitet, egentlig.»

I gruppearbeid er det ikke alltid man kan bestemme hvem man skal samarbeide med. Én deltaker stiller seg kritisk til at de ikke har innvirkning på gruppesammensetningen, og hvordan dette påvirker læringsutbyttet:

«Vi er slengt inn i gruppe etter gruppe, resultatet kunne vært av mye høyere kvalitet, hadde vi bare kunnet valgt hvordan og hvem vi vil samarbeide med. Vi er litt for store grupper, der ikke alle kan ta like stor plass.»

Læringsmiljøet og arbeidsformer spiller inn i forhold til utvikling av faglig identitet ved at man kan utforske ergoterapifaget sammen med de andre studentene, men mye gruppearbeid kan også gå på bekostning av egen faglig fordypning.

Diskusjon

Prosjektet hadde som formål å undersøke ergoterapistudenters utvikling av faglig identitet for å forsøke å tydeliggjøre hvilke faktorer som fremmer eller hemmer denne utviklingen. De fire temaene er noe overlappende, og vil diskuteres opp mot hverandre der det er aktuelt.

Siden de startet på studiet, har deltakerne utviklet en utvidet forståelse av ergoterapifaget. Fra å bruke eksempler som deres sosiale nettverk og andre faggrupper vanligvis assosierer med ergoterapi, beskriver de også hvordan de arbeider med å få mennesker tilbake i aktivitet gjennom daglige aktiviteter. Med dette viser de en økt forståelse for prinsippene ved ergoterapifagets profesjonsidentitet, samtidig som de sier noe om hvordan de ut fra sin profesjonelle identitet kan arbeide ergoterapeutisk.

Sett i et historisk perspektiv er ergoterapi et relativt ungt fag sammenlignet med andre helsefaglige utdanninger. Det er en sammensatt disiplin med elementer fra både fysioterapi, psykologi, pedagogikk og samfunnsfag. Samtidig er det også et fag som etter et århundre med paradigmeskifter har utviklet et eget kunnskapsgrunnlag og en egen vitenskap, aktivitetsvitenskapen (Ness & Horghagen, 2017). Tuntland definerer aktivitetsperspektivet som «[...] en forståelse for det dynamiske samspillet mellom person, aktivitet og miljø» (2015:34). Ergoterapifaglig handler det om å få en forståelse av hvordan sykdom og/eller skade kan skape utfordringer i utførelse av ADL-aktiviteter (Tuntland, 2015).

Fokuset på anatomi i første semester kan være noe som vanligvis assosieres med andre helsefaglige

utdanninger, eksempelvis sykepleie og fysioterapi. I en tidlig fase kan dette gjøre at ergoterapifagets egenart oppleves som uklar, noe som kan hemme utviklingen av faglig identitet. Utfordringen vil da være å se hvordan den anatomiske kunnskapen er en del av det ergoterapeutiske kunnskapsgrunnlaget, ikke det som ene og alene definerer det. I deltakernes utsagn kan det leses en forståelse av at ergoterapi er mer enn kunnskap om fysisk trening og bevegelse. Å utvikle sin ergoterapifaglige identitet handler ikke bare om å forstå kjernene i faget man studerer. Det kan også handle om å skape en distanse til det som kjennetegner andre faglige identiteter, altså definere hva ergoterapi *ikke* er.

Deltakerne framhever nødvendigheten av å bruke seg selv som verktøy i pasientarbeidet og å bli kjent med pasienten for å forstå hvem de er, hva de gjør, og hva de ønsker å gjøre. Dette kan knyttes opp mot Skaus beskrivelse av personlig kompetanse. I et patientsamarbeid bruker ergoterapeuten både personlig og terapeutisk kompetanse, noe som løftes fram i de kreative verkstedene studentene har deltatt på. Hensikten med disse er at studentene «[...] skal få kunnskap om og erfaringer med å planlegge og lede grupper» (Jentoft & Mathisen, 2015:83). Gjennom kreative uttrykk lærer studentene å utvikle sin terapeutiske kompetanse. Med henvisning til Freshwater, definerer Jentoft og Mathisen terapeutisk kompetanse som «*The process of the therapist evaluating the effect of her characteristics, values and practice in interaction with others, and the extent to which this brings development and insight for the client*» (2015:87). De kreative verkstedene framstår i så måte som nyttige for å utvikle personlig og terapeutisk kompetanse hos studentene, som fremmer utviklingen av den ergoterapifaglige identiteten.

Utfordringene med å forklare hva ergoterapi er, kan ha sammenheng med det en deltaker beskriver om å gi «*det rette inntrykket av faget*». Av utsagnet kan en tolke det slik at det finnes et feil eller mindre representativt inntrykk av faget. En av måtene Ness og Horghagen (2017:40) definerer ergoterapi på i vår nåtid, er at «*ergoterapeuter er eksperter på aktivitet og deltakelse og arbeider for at personer skal kunne mestre hverdagslivet og delta aktivt i samfunnet til tross for sykdom eller skade eller hindringer i samfunnet*». Deltakernes bruk av begrep som *meningsfull aktivitet* og *aktivitetsbasert rehabilitering* ligger tett opp til denne definisjonen og synes å være nyttige markører for å definere ergoterapi som annerledes fra fysioterapi. Derimot kan andre

markører, som å være en bestiller av hjelpemidler, bli for begrensende. Det oppstår dermed et spenningsforhold mellom profesjonsidentiteten og den profesjonelle identiteten, om hvilke av disse som vil gi et «mest rett» inntrykk for tilhøreren.

Slik praksisperiodene er organisert på studiet, etterstrebes det at studentene skal få erfaringer fra flere ulike områder ergoterapeuter kan arbeide på. Praksis på ulike arbeidssteder kan påvirke ergoterapistudentens evne til å forklare hva ergoterapi er. Eksempelvis kan en student med praksis i kommunehelsetjenesten tilegne seg erfaringer med hjelpemidler og tilpasning av fysiske omgivelser, mens en student på en spesialpsykiatrisk avdeling for eldre får mer erfaring med kognitive tester og ADL-treninger. Studentene får en felles forståelse av profesjonsidentiteten, som er beskrevet slik av verdensforbundet for ergoterapeuter: «*The primary goal of occupational therapy is to enable people to participate in the activities of everyday life. Occupational therapists achieve this outcome by working with people and communities to enhance their ability to engage in the occupations they want to, need to, or are expected to do, or by modifying the occupation or the environment to better support their occupational engagement*» (WFOT, 2012). De ulike måtene studentene erfarer å jobbe praktisk på, vil likevel forme deres profesjonelle identiteter ulikt.

Deltakerne ønsker en bedre forståelse av hva som er bare deres, hvilke områder de kan «trumfe» på for ikke å forsvinne i det tverrfaglige samarbeidet. Å føle seg erstattelig og oppleve at ergoterapeutens oppgaver kan overtas av andre helsefaglige profesjoner, kan være hemmende for den faglige identiteten og skape usikkerhet, også hos andre parter i det tverrfaglige samarbeidet, omkring hva ergoterapeuters rolle er. Ved å få bygge opp sin profesjonelle identitet kan deltakerne føle seg tryggere i rollene som kommende ergoterapeuter og dermed tydeliggjøre og styrke yrkets og studiets status og verdi. Å være i et læringsmiljø med nysgjerrighet skaper en plattform for studentene til å artikulere kunnskapen sin og finne motivasjon til ny læring. Dette gjelder også for relasjoner med andre helsefaglige utdanninger. I sin masteroppgave om ergoterapistudenter i tverrfaglige studentteam, skriver Bugge (2015) at studentene opplevde nysgjerrighet fra andre helsefaglige profesjoner omkring hva en ergoterapeutstudent gjorde, og at dette styrket samarbeidet.

En australsk studie viser at 96 prosent av 319

Deltakerne i prosjektet gir uttrykk for at gruppearbeidet kan motivere til ny læring og utvikling av faglig identitet, men samtidig vil flere individuelle oppgaver gi dem anledning til å vise fram og teste ut sine tankemåter og forme sin profesjonelle identitet.

intervjuede ergoterapistudenter fra fem land anser praksisperioder for å være den mest betydningsfulle faktoren i utvikling av profesjonell identitet (Ashby, Adler & Herbert, 2016:238). En studie om hva som utgjør en god praksisplass, påpeker blant annet nytteverdien for studentene i å kunne observere veilederens arbeid og interaksjoner (Rodger et al., 2011).

Deltakerne i prosjektet hadde ulike erfaringer fra praksis, men det de framhever som positivt for utviklingen av faglig identitet, er at veiledere (eller andre ergoterapeuter) forklarte sin tankegang i pasientarbeidet, at studenten ble invitert med til aktivt å vurdere hva som skulle gjøres, og samtidig fikk rom til å kunne vise frem sin profesjonelle identitet. Å «forklare sin tankegang» i pasientarbeidet kan relateres til synliggjøring av taus kunnskap. Bundgaard og Bülow (2015:27) sier om aktivitetsanalysen som del av ergoterapeutens kliniske resonnering at «analysen er en tankeproces, der kan foregår så automatisk, at ergoterapeuten ofte ikke er bevidst om denne færdighed, ligesom den heller ikke er synlig for vore samarbejdspartnere». Synliggjøringen av taus kunnskap er viktig for å skape en arena der studenten aktivt kan delta i resonneringen, men også for ergoterapeuten for selv å være seg bevisst de faglige vurderingene som ligger bak en ergoterapeutisk intervensjon. Studenten i praksis skal etter hvert bli en utøvende ergoterapeut som kan ha egne studenter i praksis.

Å ha erfart positive lærings situasjoner i praksis kan dermed ha nytteverdi for studenten som framtidig praksisveileder.

Utviklingen av faglig identitet skjer også i samspill med andre studenter. Gjennom studiet jobber studentene i grupper med læringsoppgaver som tar utgangspunkt i problembasert læring. Disse oppgavene «[...] utformes slik at de i ulik grad simulerer situasjoner der kunnskaper blir anvendt og er i praktisk bruk» (Pettersen, 2011:64). Resultatet av arbeidet presenteres som et muntlig fremlegg for resten av studiegruppen.

Deltakerne i prosjektet gir uttrykk for at gruppearbeidet kan være en god kilde til refleksjon og motivere til ny læring og utvikling av faglig identitet. Samtidig savner de flere individuelle oppgaver, som gir dem anledning til å vise fram og teste ut sine tankemåter og forme sin profesjonelle identitet. Dette kan ha sammenheng med det Pettersen, med henvisning til Pintrich og Schunk (2011:45-46), skriver om ytre motivasjon for læring: Den «[...] skal gi en eller annen form for gevinst: å få ros fra læreren, å unngå å dumme seg ut, osv. – og ikke minst greie seg og helst gjøre det godt til eksamen». Selv om deltakerne trekker fram faglige diskusjoner i gruppearbeid som en motivasjonskilde til ny læring, kan for mye gruppearbeid også gjøre at de får mindre anledning til å prøve ut sin individuelle forståelse og tankegang. Kanskje er det behov for mer individuell boltreplass?

Konklusjon

Utviklingen av ergoterapifaglig identitet hos studenter er en prosess der studentene opplever å ha fått en økt faglig forståelse siden de begynte på studiet. Sentralt for denne forståelsen er både det å ha kunnskap om hva som er fagets profesjonsidentitet, og å ha klare meninger om hva ergoterapi ikke er. Utviklingen av ergoterapifaglig identitet handler om å få forståelse for sammenhengen mellom helse og aktivitet, samspillet mellom menneske, aktivitet og omgivelser, og dynamikken i dette samspillet. Det handler også om å få erfaring i å utøve faget under kyndig veiledning og å kunne bruke seg selv som et verktøy i behandlingen.

Studenter med en sterk faglig identitet har gode forutsetninger for å være gode ambassadører for faget og bli pedagogiske praksisveiledere i framtiden. Vi bør i størst mulig grad etterstrebe at praksisperioder blir fremmende, og ikke hemmende, for framtidige ergoterapeuters fagidentitet.

Kilder

- Ashby, S.E., Adler, J., & Herbert, L. (2016). An exploratory study into occupational therapy students' perception of professional identity. I: *Australian Occupational Therapy Journal*, 63, s.233-243. Tilgjengelig fra: <https://doi.org/10.1111/1440-1630.12271>
- Bugge, E.F. (2015). «Rollen min ble mye viktigere enn jeg noen gang har opplevd før» - En kvalitativ studie av ergoterapistudenter i tverrfaglig studentteam» [Masteroppgave]. Tromsø: UiT Norges arktiske universitet. Tilgjengelig fra: <https://munin.uit.no>
- Bundgaard, K.M., & Bülow, C.V. (2015). Aktivitetsanalyse – en ergoterapeutisk kjernekompetanse. I: *Ergoterapeuten*, 3, s.26-34
- Curtin, M., Molineux, M., & Mellson, J.S. (2010). *Occupational Therapy and Physical Dysfunction – Enabling Occupation*. 6.utg. London: Churchill Livingstone Elsevier
- Edwards, H., & Durette, D. (2010). The Relationship Between Professional Identity and Burnout Among Occupational Therapists. I: *Occupational Therapy in Health Care*, 24(2), s.119-129
- Gramstad, A., & Nilsen, R. (2016). Vi blir ikke brukt god nok – Kommuneergoterapeuters erfaringer med utfordringer i arbeid med brukere og andre faggrupper. I: *Ergoterapeuten*, 4, s.30-39
- Jentoft, R., & Mathisen, V. (2015). Kreativt verksted – en læringsarena for utforskning av terapeutisk kompetanse. I: Arntzen, C., Gramstad, A., & Jentoft, R. (red.), *Ergoterapi – mangfold og muligheter*, s. 83-103. Stamsund: Orkana Akademisk
- Ness, N.E., & Horghagen, S. (2017). Ergoterapi i hundre år. I: *Ergoterapeuten*, 60(5), s.36-42

- Nymo, A.V. (2015). Utvikling av ergoterapifaglig kompetanse og identitet i praksis. I: Arntzen, C., Gramstad, A., & Jentoft, R. (red.), *Ergoterapi – mangfold og muligheter* (s. 65-81). Stamsund: Orkana Akademisk
- Pettersen, R.C. (2011). *PBL – problembasert læring for studenten*. 2.utg. Universitetsforlaget AS: Oslo
- Regional Committees for Medical and Health Research Ethics. (2019). *Templates for Participation Information and Consent*. Tilgjengelig fra: https://helseforskning.etikk.no/frister/malforinformasjonsskriv?p_dim=34672
- Rodger, S., Fitzgerald, C., Davila, W., Millar, F., & Allison, H. (2011). What makes a quality occupational therapy practice placement? Students' and practice educators' perspectives. I: *Australian Occupational Therapy Journal*, 58, s.195-202. Tilgjengelig fra: <https://doi.org/10.1111/j.1440-1630.2010.00903.x>
- Skau, G.M. (2011). *Gode fagfolk vokser. Personlig kompetanse i arbeid med mennesker*. 4.utg. Oslo: Cappelen Damm
- Tjora, A. (2012). *Kvalitative forskningsmetoder i praksis*. 2.utg. Oslo: Universitetsforlaget AS
- Turner, A., & Knight, J. (2015). A debate on the professional identity of occupational Therapists. I: *British Journal of Occupational Therapy*, 78, s.664-673. Tilgjengelig fra: <https://doi.org/10.1177/0308022615601439>
- Tuntland, H. (2015). *En innføring i ADL – Teori og intervensjon*. 2.utg. Kristiansand: Høyskoleforlaget
- WFOT. (2012). *About Occupational Therapy*. Tilgjengelig fra: <https://www.wfot.org/about-occupational-therapy>

Bamse Produkter AS

Du har kunnskapen, vi har produktene.

- Barn og voksne
- Posisjonering
- Trening
- Behandling

For mer informasjon se:
www.bamseprodukter.no
www.hjelpemiddeldatabasen.no
Varekataloger og brosjyrer.

